

Hoe de opstart van CLIL in je school goed voorbereiden?

Leen Pil

10-03-2020

OPBOUW v/d SESSIE

DEFINITIE

DRAAGVLAK
CREËREN -
VOORDELEN

OPSTART &
VOORWAARDEN

CLIL-AANVRAAG

ERVARINGEN
VAN SCHOLEN
EN INSPECTIE

CLIL

DEFINITIE

- CLIL verwijst naar de internationale afkorting *Content and Language Integrated Learning*.

= 'een werkvorm waarin het Frans, Engels of Duits als instructietaal wordt gebruikt om een niet-taalvak te onderwijzen'

Dubbele focus: zaakvakdoelen en leerwinst bij de taalvaardigheid van de CLIL-taal. (cfr. taalgericht vakonderwijs)

KRACHTIG LEERMIDDEL

DEFINITIE

CLIL = krachtig leermiddel door de aard van het leerproces zelf

Geen klassiek expliciet leerprocesmodel

Wel impliciete aanpak:
het betekenisvol doen van dingen in en het begrijpen van de doeltaal waarbij steun wordt verleend in het taalleerproces

KRACHTIG LEERMIDDEL

DEFINITIE

Expliciete band tussen

- CLIL-didactiek
- talenbeleid
- taalgericht vakonderwijs

Huidige definitie in de regelgeving laat te veel ruimte voor meerduidige interpretaties.

KRACHTIG LEERMIDDEL

Didactische aanpak in de praktijk:

→ Bevinding van de onderwijsinspectie

DEFINITIE

DRAAGVLAK
CREËREN -
VOORDELEN

LEERLINGEN
LERAREN - SCHOOL

Wetenschappelijke bewijzen/studies/literatuur/pers

Evidence-based

Vanuit ervaring van scholen

Vanuit een evaluatie-onderzoek van de onderwijsinspectie
(23 scholen)

Pers

De Standaard 05-09-2017

Prof. Esli Struys (VUB): ‘CLIL is een succesverhaal, blijkt uit diverse onderzoeken. Voor het inoefenen van de taal zelf uiteraard, maar leerkrachten gaan ook meer activerend lesgeven. Daardoor gaat de kennis over het vak zelf - zoals aardrijkskunde er ook op vooruit. Leerlingen voelen zich bovendien meer uitgedaagd.’

- Ze (Hilde Crevits) wijst er nog op dat een niet-taalvak in een andere taal leren het zelfvertrouwen en de spreekdurf van een leerling versterkt, en dat het ook de concentratie en de motivatie doet toenemen.

DRAAGVLUK
CREËREN -
VOORDELEN

LEERLINGEN

CLIL KAN EEN VERSCHIL MAKEN

- Gemotiveerde leerlingen
- Grotere tevredenheid en zelfvertrouwen
- Spreekdurf en zelfvertrouwen
- Grotere taalvaardigheid in CLIL-taal en in Nederlands
 - Taalzwakke lln versterken, taalsterke lln uitdagen
- Taalendig worden

DRAAGVLAK
CREËREN -
VOORDELEN

LEERLINGEN

CLIL KAN EEN VERSCHIL MAKEN

- 4 c's: cognition, culture, content, communication
- zelfredzaamheid en groei in de persoonlijkheid
- Voorbereid op hoger onderwijs/vakantiejobs
- Interculturele kennis en communicatievaardigheden
- Ontwikkelen van meertalige interesse

DRAAGVLAK
CREËREN -
VOORDELEN

LEERLINGEN

CLIL KAN EEN VERSCHIL MAKEN

Wetenschappelijk onderzoek (Struys & Van de Craen):

- Meertalig onderwijs heeft een positief effect op de flexibiliteit van het brein en de intelligentie
- Hoe langer men meertalig onderwijs volgt, hoe sterker de goede resultaten zich manifesteren.

DRAAGVLAK
CREËREN -
VOORDELEN

LEERLINGEN

CLIL KAN EEN VERSCHIL MAKEN

Wetenschappelijk onderzoek (Struys & Van de Craen):

- Meertalige leerlingen halen groter voordeel uit meertalig onderwijs dan eentalige leerlingen.
 - De thuistaalachtergrond van een leerling mag niet bepalen of de leerling al dan niet wordt toegelaten tot meertalig onderwijs.

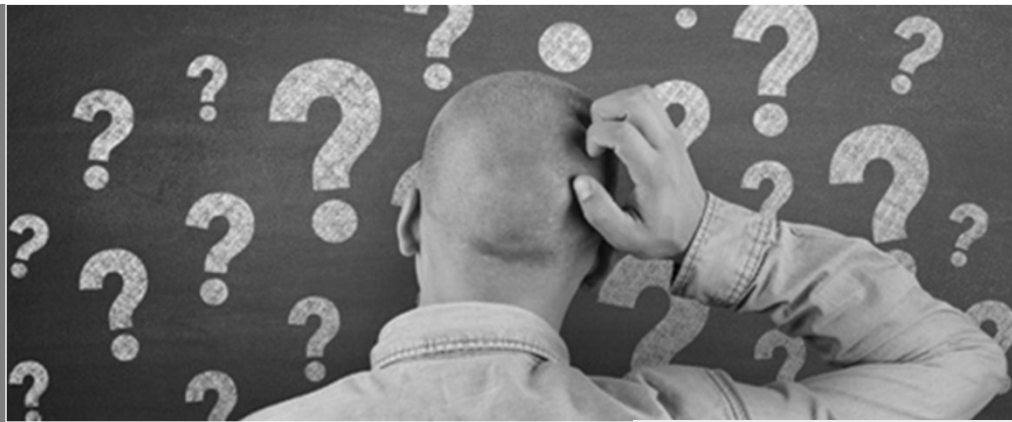
- Profilering van de school
- Opwaardering van vreemde taalvakken
- Bewustere omgang met de leerplannen van de zaakvakken
- Nieuwe stimulans voor leraren → enthousiasme
- Invloed van didactiek in CLIL-lessen op andere vakken (taalgericht vakonderwijs)
- Grotere samenwerking tussen leraren

DRAAGVLAK
CREËREN -
VOORDELEN

LERAREN - LEERLINGEN - OUDERS

- Aftasten van interesse bij leraren, leerlingen en ouders
→ bv. via bevraging

WETGEVING - REGELGEVING

OPSTART & VOORWAARDEN

- In secundair onderwijs
- Nederlandstalig parallel traject verplicht
- max. 20% CLIL-uren
- CLIL-talen = Frans, Engels, Duits
- aanvraagdossier
- C1 taalniveau van CLIL-leraren bewijzen
- Decreet Rechtspositie ...
- toelatingsklassenraad
- LOC, schoolraad

→ enkele drempels

VOORBEREIDING

OPSTART & VOORWAARDEN

- Stel een CLIL-team samen
- Informeer je over CLIL
 - <http://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/clil>
→ Mededeling 'Starten met CLIL-onderwijs in Vlaanderen'
 - <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/clil-onderwijs-in-een-vreemde-taal>
 - Nascholingen / opleidingen
 - Literatuur: zie bibliografie
 - Schoolbezoeken aan CLIL-scholen

VOORBEREIDING → Bibliografie

Zie pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/clil → Meer weten? → Bibliografie

o.a.

Martens, L & Van de Craen, P. (red.) (2017), *Klaar voor CLIL. Het CLIL-handboek voor Vlaanderen en Nederland* – Leuven, Acco.

Strobbe, L. Sercu, L. en Strobbe, J. (2013), *Je vak in een vreemde taal* – Leuven, Acco.

Ball, Ph., Kelly, K. en Clegg, J. (2015), *Putting CLIL into Practice* – Oxford University Press.

Coyle, D., Hood, P. en Marsh, D. (2010), *CLIL- Content and Language Integrated Learning* – Cambridge University Press

DREMPELS

OPSTART & VOORWAARDEN

- Nederlandstalig parallel traject verplicht
- Rechten van personeel vrijwaren
- Weinig aan leerplannen aangepast materiaal
- Geen extra middelen voorzien

'De financiële middelen zijn ook niet altijd beschikbaar en niet al het lesmateriaal is even goed aangepast aan les krijgen in een andere taal.' (Prof. Struys (VUB), De Standaard 05-09-2017)

Yes we can! – Wir schaffen das! – Nous le faisons!

DREMPELS WORDEN UITDAGINGEN

OPSTART &
VOORWAARDEN

- Nederlandstalig parallel traject verplicht
- Rechten van personeel vrijwaren

Yes we can! – Wir schaffen das! – Nous le faisons!

- Starten in de eerste graad (eerste jaar)
- Eigen leerkrachten met diploma taalvak/zaakvak (+ enthousiasme)
- Masters motiveren om taalexamen af te leggen

DREMPELS WORDEN UITDAGINGEN

OPSTART & VOORWAARDEN

- Weinig aan de leerplannen aangepast materiaal
- Geen extra middelen

Yes we can! – Wir schaffen das! – Nous le faisons!

- Beleid dat/directie die talenkennis stimuleert
- Streven naar 'jobverzachting'
- Streven naar een duo
- PBD & netwerking

DREMPELS WORDEN UITDAGINGEN

OPSTART & VOORWAARDEN

- Nood aan communicatie met andere personeelsleden/vakgroepen: weerstand
→ draagvlak creëren
- Eigen opdracht bedreigd ...
- Belang zaakvakken worden uitgehold ...
- Taalleerkrachten ...

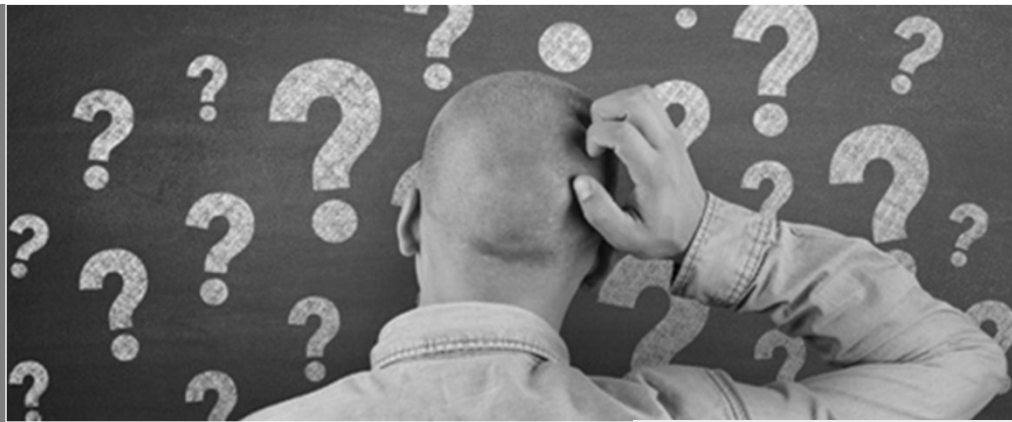
COMMUNICATIE

OPSTART & VOORWAARDEN

Ook communicatie met

- Schoolraad
- Ouderraad
- Leerlingenraad
- LOC
- SG (eventueel)

AANVRAAG EN GOEDKEURING

- door CLIL-werkgroep
- Ondersteuning door PBD

OPSTART & VOORWAARDEN

NA DE AANVRAAG EN GOEDKEURING

OPSTART & VOORWAARDEN

- Voorbereiding door leerkrachten
 - Aanpassing schoolreglement
 - Reclame & communicatie
- website
→ infosessies
→ opendeur

SELECTIE VAN CLIL-LEERLINGEN

OPSTART & VOORWAARDEN

- **Criteria voor deelname:**
- goede kennis van het Nederlands
- interesse in CLIL-taal + voorkennis
- motivatie en doorzettingsvermogen

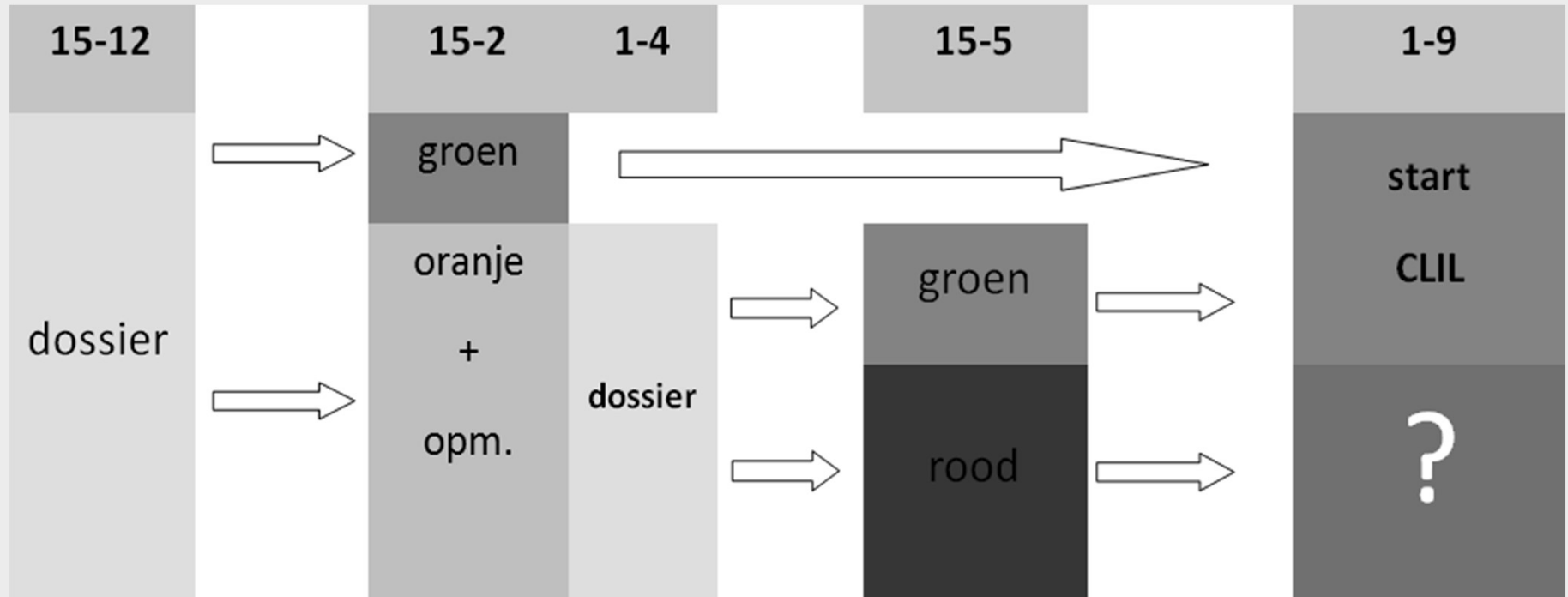
Intakegesprekken:

- op opendeur of inschrijvingsavond

CLIL-AANVRAAG

VERLOOP AANVRAAGPROCEDURE

Kwaliteitsstandaard

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14721>

Aanvraagformulier

→ **eerste aanvraag**

<http://data-onderwijs.vlaanderen.be/formulieren/default.aspx?id=5738>

- Analyse van de beginsituatie (**BSA**)
- **Visie en de doelstellingen** voor het CLIL-traject
- **Communicatiestrategie**
- **Actieplan**
 - onderwijskundig beleid
 - personeelsbeleid
 - logistiek beleid
 - beleid inzake kwaliteitszorg

Eenvoudig sjabloon voor uitbreiding of aanpassing van een eerdere aanvraag

1. studie BVR/kwaliteitsstandaard (incl. APPENDIX)
2. aanvraag voorbereiden en invullen

planlast!? reflectie!

continuïteit > < one-shot

draagvlak/teamwerk > < soloslim/eilandje

Bewijsstukken:

- advies van de schoolraad m.b.t. het CLIL-traject
- protocol van bespreking in het LOC
- (bewijs taalkennis CLIL-leraren)

CONCREET

Eventueel verschillende instellingsnummers

Schatting leerlingenaantallen

Meerjarenplan = meer dan een administratieve mededeling

- Zinvolheid van CLIL waarmaken
- CLIL als beleidskeuze
- bespaart nieuw dossier in 2020-21 of later

Positief = sommige CLIL-projecten
- hebben lange aanloop achter de rug;
- zijn goed ingebed in de school.

minstens aandacht voor:

- het taalprofiel van de leerlingen, m.i.v. hun kennis van het Nederlands → Nederlands: vaak vergeten
- de taalkennis van de CLIL-leraren en hun ervaring met de CLIL-methodiek → CLIL-ervaring ≠ taalkennis
- draagvlak (ook ouders; aantonen dat CLIL geen eiland is)

CLIL-AANVRAAG

BSA

Keuzemogelijkheid in Nederlands expliciet vermelden!

Relevantie aftoetsen i.f.v. CLIL-plannen

Aantonen dat CLIL geen taaltoeval is!

minstens aandacht voor:

- Duidelijke en coherente visie
- link met de BSA
- aansluiting bij pedagogisch project en talenbeleid school
- aandacht voor de verhoging van de taalvaardigheid in de CLIL-taal **én** in het Nederlands

➔ *Strategische* doelstellingen vanuit de visie
Bv. geen natuurlijke context voor meertaligheid;
beroepsgerichte opleiding bij lands-/taalgrens

mogelijke aandacht voor:

- spreekdurf
- welbevinden
- Link taalvak-zaakvak moet er sterk zijn. *'Taallenigheid'*
Taalzwakke IIn versterken, taalsterke IIn uitdagen
- zelfredzaamheid en groei in de persoonlijkheid

Langetermijnvisie: opbouw naar start CLIL-project over meerdere jaren = positief.

Strategische doelen kunnen een groeilyn hebben.

- Bevraging en dan pas starten met CLIL.
- Moet een longitudinaal proces zijn.

minstens aandacht voor:

Aan wie?

Alle participanten aangeven (leerlingen, ouders, raad van bestuur, scholengemeenschap)

Wat?

CLIL-traject in de school, kenmerken van het CLIL-onderwijs, gevolgen voor opbouw curriculum, evaluatie en leerbegeleiding, schoolreglement ...

Let op: ook de keuzemogelijkheid tussen CLIL en niet-CLIL

Timing! Niet beperken tot “brief aan de ouders” of “opendeurdag”

Onderwijskundig beleid

A. curriculum (onderwijsaanbod en onderwijsorganisatie)

B. leerbegeleiding

C. Leerlingenevaluatie

Personeelsbeleid

Logistiek beleid

Kwaliteitszorg

Groei voorzien/willen opbouwen = positief.

Max. 20% CLIL-uren (max. 20% van de niet-taalvakken)

- Welke vakken? Hoeveel uren per week?
- Welke CLIL-taal?
- Beoogd taalvaardigheidsniveau? Aandacht voor LP-doelen!
samenhang tussen CLIL-vakken en taalvakken

Verticaal en horizontaal: vak- en taalnoden coördineren

- Continuïteit van het CLIL-aanbod bewaken (nastreven?)
- Niveauverschillen in taalvaardigheid tussen CLIL- en niet CLIL-leerlingen opvangen (aparte groepen? Wat na CLIL-jaar?)

Exhaustief en pro-actief = positief

Mogelijke aandachtspunten

- leerbegeleiding qua taalvaardigheid in de doeltaal én in het Nederlands → didactiek van 'taalgericht vakonderwijs'
- studiemotivatie en (vak)inhoud: structurele ondersteuningsmaatregelen, afspraken, procedures
- didactiek (taalgericht vakonderwijs, visuele ondersteuning, scaffolding ...)
- instrumenten en werkdocumenten bij de detectie van specifieke noden, remediëring, rol begeleidende klassenraden,
- differentiatie
- ...

Mogelijke aandachtspunten:

- afspraken en procedures
 - evaluatie vakinhoudelijke leerdoelen van het CLIL-traject
 - evaluatie talige leerdoelen van het CLIL-traject
 - zelfevaluatie door leerlingen
- omgang met leerlingenresultaten voor CLIL i.f.v. attestering en advisering
- transparante communicatie voor leerlingen en ouders over de evaluatiepraktijk

Impact op rapportering en communicatie

minstens de samenstelling van het CLIL-team (concreet)

- groot genoeg
- ook over de toekomst spreken
- link met taalleraren
- bekwaamheidsbewijzen i.f.v. competenties voor het niet-taalvak

kennis van de doeltaal *niveau C1*

- vormingsplan CLIL-team: lectuur, nascholingen, intervisie, hospiteren, co-teaching, visiteren, begeleiding, specifieke opleiding, samenwerking met h.o. ...

- overlegstructuren (schoolintern/ schoolextern) ter professionalisering
- monitoring en evaluatie van CLIL-teams en CLIL-leraren (bijv. bij functioneringsgesprekken - waardering voor extra inspanning)
- plan voor het streven naar continuïteit in team (duo's - reffectatie, verloven)
- pro-actief (inlooptraject via co-teaching ...)

specifieke noden qua materiaal en uitrusting voor CLIL

Niet te verwaarlozen:

specifieke leermiddelen / nadenken over budget / lokalen
/ referentiewerken

Concreet!

minstens aandacht voor:

screening kandidaat-CLIL-leerlingen → positief advies van de toelatingsKR “minstens gebaseerd op voldoende kennis en beheersing door de leerling van Nederlands”
criteria vastleggen i.f.v. visie + criteria communiceren + toepassen

- minstens aandacht voor:
- Evaluatie: identificatie van *te evalueren aspecten*.
Link met curriculum e.a. minimaal in acht nemen:
leerwinst doeltaal, resultaten CLIL-zaakvak,
taalvaardigheid Nederlands, opvolgen en
ontwikkelen deskundigheid CLIL-leraren
- Leerwinstmeting

het luik kwaliteitszorg kan ook ingaan op

bijsturing en verantwoording van de werking en de resultaten van het CLIL-traject;

gegevensverzameling + wijze van analyse. Mogelijke elementen: toetsen en examens, portfolio's, enquêtes, gesprekken...

definiëring overlegstructuren voor evaluatie (bv. schoolraad, ouderraad, klassenraden, werkgroepen, vakgroepen, functioneringsgesprekken...)

Link met brede kwaliteitszorg op school!!

PROFESSIONALISERING

ACTIEPLAN KWALITEITSZORG

CLIL

daarbij in een andere taal dan de officiële onderwijstaal aangeboden. In Vlaanderen gaat het daarbij om Frans, Engels of Duits.

Wat, waarom, hoe?

Kwaliteit van een CLIL-traject en impact op het leerproces

Een CLIL-traject aanvragen of aanpassen

Procedure van aanvraag of aanpassing van een CLIL-traject

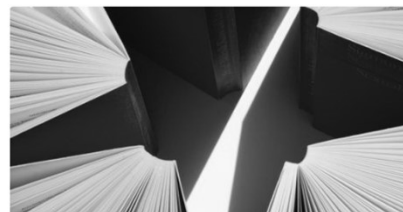
Taalcertificering

Getuigschrift voor het vereiste niveau van taalkennis

Nascholing en netwerking

Actuele professionaliseringsmogelijkheden

Meer weten?

Publicaties, onderzoek, CLIL-platform, materiaal en scholen

Meer info

<https://pro.katholiekonderwijs.vlaanderen/clil>